Uajld Oskar

Eś pŕań večkića Kodaškaj

Kilango

Uajld Oskar

Eś pŕań večkića Kodaškaj

Kodaškaj paninze ejkakštnën umaŕpirestënzë, dï tundoś jutaś pirent vakskanzo. Uajld Oskaroń jovksoś sede, koda solï sedejeś.

Koda lovnoms erźań latinkańt

Tešks	Kirillicaso	Nevtevks	Nevtevks kirillicaso
č Č	ч	čama · čokšne	чама · чокшне
š Š	ш	šumbra · oš	шумбра · ош
ž Ž	ж	piže · užo	пиже · ужо
ć Ć	ць; ця, цё, цю	ćora · ćarahman	цёра · цярахман
ś Ś	сь; ся, сё, сю	raśke · anśak	раське · ансяк
ź Ź	зь; зя, зё, зю	Erźań Mastor · videź	Эрзянь Мастор · видезь
ď Ď	дь; дя, дё, дю	aďa	адя

Koda lovnoms erźań latinkańt · 2

Tešks	Kirillicaso	Nevtevks	Nevtevks kirillicaso
ľ Ľ	ль; ля, лё, лю	kuľa · iľa	куля · иля
ń Ń	нь; ня, нё, ню	erźań · keńardoms	эрзянь · кенярдомс
ŕ Ŕ	рь; ря, рё, рю	eŕavi	эряви
ť Ť	ть; тя, тё, тю	teťa · ťokš	тетя · тёкш
ï Ï	ы	sïre	сыре
ë Ë	э a moravića gajtnen mejle	sërej	сэрей
ä Ä	я — б, в, г, к, м, п, ф, х teškstnёde mejle; gajteś „я“ dï „а“ gajtnen kunškaso; čuro tešks	mävksnems · väžä · marink lijaksčint: ked — käď	мявкснемс · вяжя · кедь — кядь

Eś pŕań večkića Kodaškaj

Erva čin kunškado mejle, školasto veľavtomsto, ejkakštnë, kojen koŕas, sovsilt nalkseme Kodaškajen umaŕpires.

Te ulneś pokš mazïj pire, čevte, piže tikše marto. Tikšent velkska tija-tuva aštešt tešte langs molića panžat, dï kasšt persiken kemgavtovo čuvtot, konat tunda velťavkšnošt vaškaviks rozań dï vederge-ašo panžatnesë, dï śoksńa maksneśt maren śupav čačoma. Narmuntne ojseśt čuvtotneva dï moraśt isťa lambamsto: ejkakštnë lotksilt nalksemejak, sïnst kunsolomga. «Vaj, koda paro minenek tesë!» — pižneśt sïn vejke-vejkenen.

Veśt Kodaškaj veľavtś. Son jakaś inžeks eś ojanstënzë — Kornuollsto lomajarsïjnen, — dï eŕaś kudosonzo sisem ijet. Źardo sisem ijetne jutaśt, kortams ulneś a mezde, seks vesemeś ulneś jovtaź, dï son saś mels veľavtomo eś śolgonten. Samodo mejle, son neinze piresë nalksića ejkakštnën.

«Meze tesë tejťado?» — rangstaś son pek kaźamo vajgelsë, dï ejkakštnë orgodśt.

«Moń pirem — moń pirem, — merś Kodaškaj. — Te ervanten čaŕkodevi. Nalksems toso kinengak a meŕan eseden baška». Son tejś pirent perka sërej piŕavks dï pongavtś laz, konasońt ulneś śormadoź:

APAK KEVKSTE SOVIĆATNE KARMIT ČUMONDOVOMO ZAKONOŃ KOŔAS

Son ulneś pek eś pŕań večkića Kodaškaj.

Nej serďaka ejkakštnënen arasel koso nalksems. Sïn varštakšnošt nalkseme kilangso, anśak kiś ulneś pek čelkev dï peškse keme kevtnede, dï toso tenst eź večkeve. Tonavtnemado mejle sïn jakaśt sërej piŕavksońt perka dï kortaśt tona jono

aštića mazïj piredent. «Vaj, kodamo paro minenek toso ulneś!» — merilt sïn vejke-vejkenen.

Mejle saś Tundo, dï vese mastorgańt panžovśt viška panžat dï nejavśt viška narmunnet. Anśak Eś pŕań večkića Kodaškajen piresënt jala ulneś tele. Toso araselt ejkakšt, seks narmuntne eźt baža toso moramo, a čuvtotne stuvtïź panžovomo. Veśt mazïj panža nevtize pŕanzo tikše potsto, anśak lazso
śormadovksońt nejeź, isťa žaliinze ejkakštnën — tago mekev sovaś modas dï matedevś. Keńardśt anśak Lovoś dï Jakšamoś. «Tundoś stuvtïze te pirent, — pižneśt sïn, — seks min eŕatano tesë ijen pert». Lovoś veltize tikšent eś pokš ašo kopačamkssońt, Jakšamoś žo vese čuvtotnen navinze sijas. Mejle sïn terdiź vaksozost Pelevejonoń Varmańt, dï son saś. Son ulneś tapardaź ponavkeds, čin pert uvnoź čijneś pirevańt dï restejeś latotnestë kaštoma počkotnen. «Te pek paro tarkaś, — merś son. — Eŕavi terdems inžeks Ćarahmanoń». Dï Ćarahmanoś saś. Erva čistë kolmo časoń pert son losterdś śolgoń latonten dï porksïnze cerepkatnen pokš pelksënt, mejle čijneś kirkska pirevańt isťa kuroksto, koda anśak maštś. Son ulneś oršaź makšas oršamoso, leksemazo žo ulneś prok ej.

«A čaŕkoďan, meks Tundoś isťa kuvať a sï, — merś Eś pŕań večkića Kodaškaj, vaľma vaksso ozado aštež dï eś kelme ašo pirenzë langs vanoź. — Keman, menelksëś polavtovi».

Anśak Tundoś eź sa, eź sa Kizëśkak. Śokseś maksś sïrnen umaŕt erva pirenten, anśak Kodaškajensent vejkejak eź makso. «Son pek eś pŕań večkića», — merś Śokseś. Seks toso sval ulneś Tele, dï Pelevejonoń Varmaś, Ćarahmanoś, Jakšamoś dï Lovoś kištešt čuvtotnen jutkso.

Veśt valske Kodaškaj madezel udoma tarkasonzo dï eź udo, źardo apak učo maŕaś mazïj seďamo. Son gajgś isťa lambamsto, seks Kodaškaj arsezevś: paŕak, vaksskanzo jutït korolen
sedićatne. Alkuks žo, te anśak viška kansťoźaz moraś

vaľmalonzo. Anśak Kodaškaj kuvať eź marse piresënzë narmunen moramońt, seks sonenzë te mańavś mastor langso sehte mazïj seďamoks. Mejle Ćarahmanoś lotkaś kištemado pŕanzo velkssë, Pelevejonoń Varmaś lotkaś uvnomado, dï panžoź vaľmavańt tenzë mańavś mazïj činetanśt. «Pařak, Tundoś okojniki saś», — merś Kodaškaj, kirńavtś udoma tarkastonzo dï varštaś vaľmava.

Meze žo nejś son?

Son nejś a jovtaviška divań tamaša. Piŕavkssońt viška vařava ejkakštnë salava sovaśt pires dï ozado aštešt čuvtotnen taradtnësë. Erva čuvtosońt, konań son neil, ozado aštes viška ejkakš. Dï čuvtotne isťa keńardśt ejkakštnën mekev samonten: velťavśt panžatnesë dï vaškavsto avoľaśt kedsëst-taradsost ejkakštnën pŕast velkssë. Narmuntne livtnilt perkast dï keńardoź viterdśt, panžatne žo vanïlt piže tikše jutksto dï mizoldśt. Te ulneś mazïj artovks, anśak vejke užosońt jala ulneś tele. Te ulneś pirent sehte vasolo užoś, dï užosońt aštes viška ćorïne. Son ulneś isťamo višine: eź sactojak čuvtoń taradtnës, dï jakaś perkanzo, rizsë avardeź. Serďaka čuvtoś jala ulneś velťaź lekšesë dï lovso, velkssënzë žo puvaś dï uvnoś Pelevejonoń Varmaś. «Kuźt, višinkaj!» — merś Čuvtoś dï čirtinze taradonzo isťa alov, koda anśak maštś, anśak ćorïneś ulneś sedejak viška.

Dï Kodaškajen sedejezë solaś, vaľmava vanomsto. «Kodamo eś pŕań večkićaks mon ulnin! — merś son. — Nej sodan, meks Tundoś eź baža tej samo. Mon ozavtsa te serďaka ćorïnent čuvtońt pŕas, mejle kalavtsa piŕavksońt, dï pirem pingede pinges karmi ejkakšoń nalksema tarkaks». Son alkuks pek jangseś tejezdent.

Son salava valgś kustemavańt, salava-salava panžize ikelen kenkšent dï lisś pires. Anśak ejkakštnë, sonzë nejeź, pek tandadśt dï orgodśt, dï pirezënt tago saś tele. Eź orgode anśak viška ćorïneś, selmenzë ulneśt pešťaź selvedtnesë, seks son

ezize neje Kodaškajen samońt. Kodaškaj salava saś udaldonzo, jožomaŕaź saize kedezënzë dï ozavtïze čuvto langs. Dï čuvtoś seske panžatovś, livťaśt narmuntne dï karmaśt moramo langsonzo, ćorïneś žo venstinze kavonest kedenzë, kutmordïze Kodaškajen kirgadonzo dï palïze. Lija ejkakštnë neiź, Kodaškaj tejevś a kežejks, čijśt mekev, dï martost saś Tundośkak. «Nej te tïnk pirenk, ejkakšket», — merś Kodaškaj, sajś pokš uzere dï kalavtïze piŕavksońt. Dï źardo kemgavtovo často lomantne molśt najmanov, sïn neiź Kodaškajen, kona nalksil ejkakštnën marto sehte mazïj piresënt, kodamo sïn źardojak eźt nekšne.

Sïn nalkseśt čin pert, čokšne žo saśt mereme Kodaškajnen «Vastomazonok».

«Koso žo tïnk viška jalgank? — kevkstś son. — Ćorïneś, konań mon ozavtïja čuvtos». Ćorïneś palïze Kodaškajen, seks son vesemede sede pek večkilize sonzë.

«A sodatano, — venksťaśt ejkakštnë. — Son tuś».

«Iľado stuvto jovtamo sonenzë: vandï sazo tej», — merś Kodaškaj. Anśak ejkakštnë a sodïlt, koso son eri, dï ikele sonzë źardojak eziź nekšne. Kodaškaj tejevś pek nusmańaks.

Erva či, tonavtnemado mejle, ejkakštnë sakšnośt dï nalkseśt Kodaškaj marto. Anśak viška ćorïnent, konań Kodaškaj večkilize, sede tov kijak ezize nekšne. Kodaškaj ulneś pek šumbraks vese ejkakštnën turtov, anśak riznëś eś vasence viška ojanzo melga dï sejedstë kortïl sondenzë. «Koda bažavlin sonzë nejemenzë!» — meril son.

Jutaśt ijet, dï Kodaškaj pek sïredś dï lavšovgadś. Nalksems sede tov sonzë eź lisne, seks ozado aštеś pokšto-pokš ozamoso, vanś, koda nalksit ejkakštnë, dï keńardś eś pirenzë langs vanoź. «Moń lamo mazïj panžatnede, — meril son, — anśak ejkakštnë — vesemede sehte mazïjt panžatne».

Veśt telen valske, oršamsto, son varštaś vaľmava. Nej son eź kirde kež Telent langs. Son sodaś: Tele — te źardo Tundoś udï, dï panžatne ojmsit.

Virčk, son tunguldeź nardïnze selmenzë dï vanś, vanś. Te alkuks ulneś utinań tamaša. Pirent sehte vasolo užosońt ašteś čuvto, vese velťaź mazïj ašo panžatnesë. Taradonzo ulneśt sïrnen, ejsëst nuŕgilt sijań maŕt, alonzo ašteś viška ćorïne, konań Kodaškaj večkilize.

Pek keńardoź Kodaškaj čijeź valgś kustemavańt dï čijś pires. Son kapšaź jutaś naroń troks dï saś ejkakšońt malas. Źardo son pačkodś sede malav, čamazo jakstergadś keždent, dï son kevkstize: «Kije śmejaś toń jaramot?» Neśak ejkakšońt kedkeltnesë ulneśt kavto esken teškst, dï kavto esken teškst ulneśt sonzë viška pilgelapatnesënzëjak.

«Kije śmejaś toń jaramot? — pižneś Kodaškaj. — Jovtak monen: mon sajsa eś pokš torom dï maštsa sonzë».

«A eŕavi! — venksťaś ejkakšoś. — Te Večkemań jarat».

«Kijat ton?» — kevkstize Kodaškaj, dï divań inečansten pelema kundatïze sonzë, dï son pulźaś viška ejkakšońt ikele.

Ejkakšoś mizoldoź merś Kodaškajnen: «Veśt ton merit monen nalksems eś piresët, teči ton moľat marton moń pirenten, konań lemezë — Raj».

Dï źardo seke čistënt, čin kunškado mejle, saśt čijeź ejkakštnë, sïn muiź Kodaškajen čuvtońt alo: son madezel kuloź, vese velťazel ašo panžatnesë.

Avtordońt

Uajld Oskar

Uajld Oskar (1854–1900) — irlandijań śormadej, kona śormadïl anglań kelsë. Son čačś Dublinsë, źardo Irlandija ulneś britanijań kirdivij alo. Avazo, valmoroń śormadej Uajld Džejn, kirdś pelks irlandijań raśkeajgemasońt dï śormadïl Speranca lemsë — italijaks «sedejkemema». Eś valmorotnesënzë son terdil irlandijań raśkent oľačis.

Uajld tonavtneś Dublinsë dï Oksfordso, mejle eŕaś Londonso. Son śormadïl valmorot, proza dï pjesat, ulneś sodaviks eś kelev-valov kortamosonzo. Sonzë sehte sodaviks śormadovkstnën jutkso — «Dorian Grejen čamaartovksozo» romanoś dï «Koda eŕaviks ulems Ernëstëks» komedijaś.

«Eś pŕań večkića Kodaškaj» sovaś «Ućaskav ińazorïne dï lija jovkst» pusmonten, kona liś 1888 ijestë. Uajld net jovkstnën śormadïnze ejkakštnënen dï pokštnënen, konat vanstïź divseme dï keńardomo kolčint. Sonzë jovkstnësë mazïčiś ašti kemkežen vaksso, a keńarksoś — jomavtoma malaso; jovkstnën personažtnë tonavtnit žalijamonten dï uliparoso lezdamonten.

1895 ijestë Uajld ozavtozel: kavto ijen pert pekstamo, staka važodema marto. Noldamodo mejle son eŕaś Francijaso. Kuloś Parižsë 1900 ijestë.

Kilango

Kilango — erźań elektronoń noldamo kudo. Min noldatano erźaks erva kodamo mastoroń śormadejtnen jovkst, jovtnemat dï čartlemat. Bažatano, ulevelt ejkakštnën dï pokš lomantnen sede lamo knigast eś kelsëst — lovnomga kudoso, školaso dï malaviks lomantnen marto.

Erva śormadovksoś sï minenek eś pertpelksënzë marto: a sodaviks tarkat, koj-kirdat dï personažt. Min snartneťano vanstoms te pertpelksënt dï mujems turtonzo erźań erij kortamo — isťamo, konasońt kortït erźatne. Jutavtomań juroś — avtoroń kelsë valkoct. Knigatnen noldamga vejsë važodit jutavtïjt, redaktort dï lovnïćat, konat lezdït iskuvamo, čaŕkodevi a čaŕkodevi jutavtomaś. Pelkstamoń tarkatnede kortatano dï vitneťano.

Erva od knigasońt min pešťatano erźań elektronoń bibliotekańt. Bažatano, mujevel ejsënzë lovnoma erva kodamo pinge dï jožomaŕamo turtov: jovks ejkakšonten, jovtnema čokšne langs, čartlema, konań bažat lovnomonzo odov. Ulest erźaks knigatne sajevikst koda čačimastorso, isťa vasolo ejstënzë erićatnen turtovgak.

Min ušodtano nuŕka śormadovkstnëstë dï alamoń-alamoń karmatano kelejgavtomo bibliotekańt — tejeme lovnïćatnen sodaviksëks erva kodamo mastoroń śormadejtnen marto, panžomo od žanrat dï purnamo temań noldavkst.

Kilangoń vese knigatne lovnovit dï sajevit pandomavtomo Valks portalsońt (https://valks.erzja.info/).

Śukpŕa martonok lovnomań kisë.

valks.erzja.info/kilango

Knigadońt

Uajld Oskar. Eś pŕań večkića Kodaškaj (1888)

Jutavtovks: Boľajeń Śïreś

Anglań kelstë valsto-vals jutavtovks: Kilangoń redakcija

Čaŕkodemań nejemga mekev jutavtovks: Sanoń Lada

Langaksoń artovks: Robinson Čarľz, 1913

Kilango, 2026 ije. © Boľajeń Śïreś, Sanoń Lada. Licenzija: CC BY-SA 4.0.

https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/

Kodaškaj paninze ejkakštnën umaŕpirestënzë, dï tundoś jutaś pirent vakskanzo. Uajld Oskaroń jovksoś sede, koda solï sedejeś.

Toń Kilangot modamastoroń literaturas.

Kilango